

Meerikad talletasid oma ajaloo raamatusse

Raamatut "Meie Meeri" saab osta Meeri seltsimajast ja Nõo raamatukogust, hind 150 krooni.

Meeri seltsimaja avamisest peale 2005. juulikuus on selle maja seinte vahel toimunud sagedasi kogunemisi küll oma rahva erinevateks ringitegevusteks ja pidupäevadeks, küll on maja palunud kasutada erinevate kursuste organiseerijad kaugemalt. See tõendab, et maja on populaarne ja pererahvas lahke.

Ja üks maja omab tõeliselt sisulist kaalu, kui selle seinte vahel sünnib ilusaid tegusid, mis on orienteeritud lausa järeltulivatele põlvetele.

27. oktoobril oli seltsimaja sõna otseses mõttes rahvast pilgeni täis ja pidulikkust õhkus üle kõikide kohalviibijate. Ja põhjus oli igati tähelepanuväärne – trükikoja oli saanud esimene saadetis raamatut "Meie Meeri".

Heatujulise ja rahulolevana astus rahva ette Meeri Küla Arendamise Seltsi juhatuse esimees Lembit Toru, kes ise oli paljuski raamatu sündimise idee autor ja ka kogu järgneva toimetamise tagantlukkaja. Küllap tema sai kõige vahetumalt tunda ühe raamatu sündimise rõõme ja valusid. Aga ilus tulemus oli nüüd rahvale välja pakkuda – kaunikest ilustatud mahukas töö, mille kaasautoriteks olid paljud saalisviibijad.

Lembit Toru mainis oma ettekandes, et juba seltsi põhikirja koostades oli sinna sisse kirjutatud ka külaajaloo uurimise, mis tugi-nes nii ajalookonverentsidel kui raamatu koostamisel. Ja need ülesanded on edukalt täidetud.

Lembit Torult kuulsime, et Eesti 3000 külast on vast 500-s aktiivne külaelu ja oma külaajaloo raamatuid on koostanud 50 küla. Nende raamatute maht on 50-100 lehekülge. Tartumaa Vedu külal

Raamatu "Meie Meeri" tegijad ja sponsorid. Ees (vasakult): toimetaja Kai Toom, autor Agnes-Asta Marand, Meeri Küla Arendamise Seltsi juhatuse liige Helle-Maia Sonn. Taga (vasakult): Jaan Kruuse seltsi juhatusest, sponsor Andres Kriisa, seltsi juhatuse esimees Lembit Toru, juhatuse liige ja sponsor Andres Tamm.

on valminud 300-leheküljeline raamat.

Kogumikus "Meie Meeri" on 450 lehekülge ja 454 fotot. Lisaks mõisa ja kooliga seotule saadi materjale ka 47 talu kohta. Mälestused kirjutati ise või anti edasi raamatu koostajale. Kuna "Meie Meeri" on ülevaade ühe küla elust, siis on nende kaante vahel kajastamist leidnud ka Meeri rahva tänased tegemised. Raamatut on

trükitud Võru trükikojas Täht 700 eksemplari.

Aktiivne meerikas ja seltsielu edendaja Helle-Maia Sonn luges ette omaloomingulise luuletuse raamatu sünniloost, mis kajastab meerikate meeleolusid ja ellusuhtumist – talletada olnud ja pidada kalliks vanavanemate mälestust. Helle-Maia oli ka see vapper jälg-rattur, kes sõitis perest peresse, talust talusse, õhutas inimesi oma

mälestusi üles täheldama ja fotosid otsima ning süstis veendumust, et asjast peab asja saama.

Aukülastajana olid kohale palunud raamatu koostaja, Nõo kooli kauaaegne õpetaja ja kogenud kodu-uurija Agnes-Asta Marand ning Nõo Koduloomuuseumi juhataja ja Nõo Valla Lehe toimetaja Kai Toom kui raamatu toimetaja, küljendaja ja kujundaja.

Pr Agnes-Asta Marand tänas

kõiki kaasaitajaid. Ta avaldas heameelt, et sai tuttavaks nii paljude toredate inimestega ja aimu nii paljudest erinevatest elukäikudest.

Kai Toomel olid samuti südamlikud koostöökogemused. Ta tuletas meelde paljusid kohtumisi küll külaelanikega, küll sagedasi nõupidamisi seltsi juhatuse liikmetega. Asi kippus venima, sest inimesed tulid pidevalt lisamaterjalidega, aga töö oli juba küljendatud ja nii pidi hakkama järele ümber tegema. Samas ei raatsinud aga ühestki materjalist loobuda.

Raamatu saamislooga põimusid tihedalt ka rahaprobleemid. Valla abile ei olnud enam reaalne loota, sest seltsimaja püstitamiseks juba rahasid eraldati. Lembit Toru tuletas hea sõnaga meelde erinevaid ametkondi ja fonde, kust raha taotleti: kultuuriministeerium, hartsartmängude nõukogu, kultuurkapitali rahvakultuurifond. Abistava käe ulatasid ka kohalikud ettevõtjad Andres Tamm ja Andres Kriisa. Üldkulu ulatus u 100 000 kroonini.

Esimesed tänuramatud kinkis Lembit Toru Agnes-Asta Marandile ja Kai Toomele kui kõige suurema vaeva nägijatele. Lugupeetud avaldati ka kaasautoritele Tiitu Ojale Eesti Ajalooarhiivist, kultuuriloolasele Malle Saluperele, Baeri Maja teadurile Erki Tammiksaarele, Ülle Sirgule Ajalooarhiivist.

Mälestusteraamatu pälvistid maavanem Esta Tamm, Tartu vallavanem Aivar Soop, Lea Kiivit naaberküla Nõgiaru esindajana, Helju Voika seltsimaja endise majaomanikuna, kaks eelpoolnimetatut sponsorit-ettevõtjat.

Õhtu muusikalist meeleolu

aitas üleval hoida Indrek Kalda ansamblist Lindpriid oma südamega kodulaulude ja repliikidega.

Ka seekord olid tublid pere-naised katnud kringli- ja kohvilaua ning rahvas sai tõsta tervituspokaale. Aga kõige tähtsam selle ürituse juures oli, et kõik osalised said nüüd oma silmaga näha ühistööna valminud "lapsukest" – raamatut oma külast. Elevus ja õhin täitis seltsimaja ruume, meerikad lähedalt ja kaugelt soovisid küll oma peredele, küll naabritele raamatut osta. Ja tingimata soovis iga raamatu omanik Agnes-Asta Marandilt ja Kai Toomelt ka ajaloolist autogrammi saada.

Trükkis on eksklusiivne, üle kahe väliskaane laiutab aerofoto, millel meerikad võivad oma kodu asupaiga üles leida.

Esimene partii – 120 raamatut hinnaga 150 krooni, müüdi peaaegu läbi.

Edaspidi saab raamatut osta Meeri seltsimajast ja Nõo raamatukogust.

Niisiis on meerikad jälle ühe ilusa märgi maha pannud. Rahulolumärgi oma südamesse, et millegi ilusa ja ajaloolise nimel suudeti olla töökad ja järjekindlad. Rahulolumärgi oma teadvusse, tõdemaks, et ühistegemises peitub jõud ja edasimineku. Üleüldise kultuurilise märgi aga meie kõigi jaoks, et kunagi on alguse saanud üks Meeri küla, mis meie kõrval on läbi aastasadade nii häid kui halbu aegu näinud ja mille tänased inimesed vaatavad lootusrikkalt homsesse, talletades siinjuures hoolikalt esivanemate tegemised.

MILVI PENSA

Kanadast ja eestlastest

Paljud vallalehe lugejad vist juba teavad, et elasin hiljuti 10 kuud Kanadas, täpsemalt 02. oktoobrist 2005 kuni 28. juulini 2006 Torontos. Mind koos perega kutsus sealne eesti luterlik kirik ehk EELK Kanada praostkond koos EELK Toronto Peetri kogudusega. Minu tööks oli aidata Toronto Peetri kogudust igapäevases kirikuelus, aga samuti Kanada praostkonda väljaspool Torontot asuvate koguduste teenimisel. Samuti oodati minult osalemist üritustel, kuhu on tavaks kirikuõpetajat kutsuda. Ja peab ütlemä, et kanada-eestlastel on selliseid päris palju.

Olen vallalehele oma Kanadaelust juba kirjutanud ühes kevadis reisikirjas, samuti olen oktoobris pidanud ühe muljeteõhtu Nõo päevakeskuses. Kanadas tuleb juttu ka 8. detsembril kell 19.00 Meeri seltsimajas, kus laulu sekka vahendavad oma muljeid Nõo kiriku meesansambli liikmed (käisid nad ju mul 22.-30. aprillil Kanadas külas ja tegid seal hulga kontserte). Sestap tahaksin nüüd rääkida veidi Kanada-eestlastest: kuidas nad elavad ja mida asjadest arvavad.

1. jaanuari 2006 seisuga on Kanadas Eesti passi omanikke 23 000. Kui lisada siia need, kes pole oma Eesti passi välja võtnud, siis võib küll öelda, et Kanadas on suur eestlaste kogukond. Kõige enam elab neid Torontos, umbes 10 000. Aga eestlasi on palju ka Vancouveris ja Montrealis, vähem Ottawas, Hamiltonis, Sudburys, Sault Ste. Marie's, St Catharines'is, Londonis (Ontario) jt linnades.

Laias laastus elab Kanadas praegu kolme tüüpi eestlasi. Esiteks nn vana-eestlased, kelle vanemad läksid Kanadasse elama juba enne II maailmasõda ja kes on sündinud Kanadas. Teiseks nn põgenikud, kellest enamik lahkus

Eestist 1944. aasta sügise ärevail päevil ja sattus kas läbi Rootsi või Saksamaa (mõned muudugi ka teiste maade, nt Inglismaa ja Austraalia kaudu) 1950. aasta paiku Kanadasse. Ja kolmandaks nn uus-eestlased, kellest enamik rändas Kanadasse vahetult enne Eesti taasiseseisvumist, aastatel 1990-91. Kanada eesti kogudused on suures osas rajatud Eestist põgenike lahkunud vaimulike poolt, ja ka enamik nende liikmetest on põgenikud või nende järeltulijad. Sestap puutusin kõige rohkem kokku seda tüüpi eestlastega. Nad moodustavad keskmiselt kolm põlvkonda: need, kes Kanadasse jõudes kahekümnendates eluaastates, nüüd aga 70-90-aastased, ja kelle Kanadas sündinud lastel on nüüd teismelised või 20. eluaastates lapsed.

Kui küsida põgenike põlvkonnalt, milline on nende arvates eestluse tulevik, on tavaline vastus, et eestlus on hääbumas teise põlvkonna segaabilude tõttu. Kogesin minagi, et see probleem on olemas, kuid mina ei pea seda ületamatuks. Määravaks kujuneb, ka segaabilude puhul, eestlastest lapsevanema tahe oma lastele eesti keel selgeks õpetada. Seda muidugi eesti lasteaja ja täienduskooli abiga, mis vähemalt Torontos on veel täis elujõudu. Ja ma usun, et need noored, kes on selle vaevarikka "eestluse kooli" läbi teinud, ei unusta eesti keelt kunagi. Isegi siis, kui see jääb mõneks ajaks unarusse, ilmub see varem või hiljem ikka nähtavale. Suur tähtsus on seejuures ka vabal Eestil, kuhu igatüki saab nüüd ajutiselt või päriselt elama minna. Ja Eesti tõmbab noori Kanada-eestlasi ligi.

Aga kas ja mille poolest erinevad need põgenikud ja nende järeltulijad nn kodu-eestlastest (ehkki seda terminit, samuti sõna

"väliseestlased" ei taha kanada-eestlased enam eriti kasutada)? Erinevad ikka. Esmalt muidugi oma patriotismi poolest. Eestlaste-olemine on nõudnud neilt pingutust ja nad oskavad eestlust hinnata paremini kui kodu-eestlased. Eestluse tähtpäevi – riiklike pühapäevi ja mälestuspäevi – tähistatavad hoolega nii noored kui vanad. Siiani toimub aktiivne tegevus eesti laagris Jõekäärul, Seedriorul ja Kotkajärvel. Suure a sees on skautlus ja gaidlus. Poliitiliselt võiks seda nimetada parempoolse mõttelaadi eelistamiseks, ehkki ka siin on jälgitav mõõdukam ja radikaalsem suund. Põhja-Ameerika, nii Kanada kui USA eestlased on ka meist poliitiliselt aktiivsemad: on nad ju NL ajal nõudnud selgelt ja häälkalt Eesti vabastamist okupatsioonist ja viimasel 15 aastal kommunismisäilmete eemaldamist eesti ühiskonnast. Tasu sellele tööle on üsna ilmselt vaba Eesti kiire rahvusvaheline tunnustamine 1991. aastal ja meie uus USA-st pärit president. (Sarnane tulemus on olnud ka Põhja-Ameerika lätlaste tegevusel.)

Teiseks ei saa mina kirikuõpetajana jätta märkimata selle kanada-eestlaste grupi kirikusõbralikkust. Osalt tuleneb see muidugi sellest, et eesti kirik oli aastaid Kanadasse sisseandajatele suureks abiks. Nt Toronto kogudused loodi juba 1940. aastate lõpul, seal said alguse eesti koolid ja isegi pank. Nõnda on ka täna kirikuüritused suurel määral kattuvad muu kultuuri- ja seltsieluga ning viimane on, ehkki näidates 1970. aastate õitseajaga ilmselt langustendentsi, jätkuvalt elav.

Kui lubada endale võrrelda keskmist eestlast (eks see muidugi ole üks paras abstraktsioon) Eestis ja Kanadas, siis on nii sarnasusi

kui erinevusi. Sarnasuseks on vast see, et eestlane hindab nii siin kui seal pigem individuaalsust kui kollektiivsust. Eestis ilmneb see võib-olla rohkem hoolimatusest oma kaasinimese suhtes, millest kumab läbi hoolimatus iseenda suhtes: mina pole midagi erilist, aga teine on ju samasugune inimene nagu minagi. Kanadas, kus pragmaatilistel põhjustel (võõras maa ja keel jne) on tulnud kokku hoida, on suhtumine rahvuskaaslaselasse ehk hoolivam, kuid oma huvisid nii kergesti teise omadele ei allutata. Tulemuseks on nt eestlaste oma linnaosa puudumine Torontos kui kanada-eestlaste keskuses ning kodu-eestlaste pilgule ehk põhjendamatu rohked seltsid ja loomingulised grupeeringud.

Kanada-eestlane erineb aga kodu-eestlastest suurema avatuse ja elurõõmu poolest (eelmisest loigust võib järeldada, et isegi eneseväarikuse poolest). Kanada on suur ja paljurahvuseline maa. Sel on, nagu Põhja-Ameerikal üldse, tugevad demokraatia ja kodaniku-vabaduse traditsioonid. Kanada on ka rikas maa. Inimene võib visa tööga saavutada väga palju, kuid ta võib elada ka vähenõudlikuna ja siiski inimväärset.

Mõni sõna ka Kanada-eestlaste perekonnast. Ehkki ka Eestis on palju suguvõsasisid, mis hoiavad väga kokku, jäi mulle mulje, et Kanadas on see side pereliikmete vahel veel kuidagi erinev. Võib-olla tuleb see sellest, et sõjajärgsel ajal enamasti "musta" tööd tegema sunnitud põgenike põlvkond loobus oma haridustest laste heaks. Keskmise põlvkond, kuhu kuulub palju haritlasi, oskab oma vanemate ohvrit hinnata.

Kanada-eestlased hoolitsevad väga ka oma eakate eest. Muidugi soosib seda ühiskonna jõukus,

Ülemisel fotol EELK Toronto Peetri koguduse arhiiviring, all EELK Toronto Peetri koguduse ansambel Helin.

Kanada riigi üldine hoolitsus seniioride eest ja põgenike põlvkonna enda intitsiatiiv. Kuid nähes nooremaid eestlasi vabatahtlikult ja ustavalt hoolidamas vanadekududes inimesi, kes tihti pole isegi mitte nende sugulased, mõistsin, et siit on meil maarjamaalastel midagi õppida.

Ja lõpetuseks. Kanada-eestlaste hulgas elades tunnetasin, et oleme üks rahvus, ükskõik millises maailma nurgas me ka ei ela. Ehkki meid on lahku viinud "poliitiline rabandus", nagu laulis tuntud

kanada-eestlastest kuplemeister Olaf Kopvillem, on meie kohus üksteise eest seista ka sellistes tingimustes. Poliitilised, geograafilised ja ajaloolised takistused muutuvad olematuks, kui suudame säilitada ühiseid väärtusi, nagu keel ja kultuur. Üle kõige on muidugi hoolimine oma ligimesest, kuid miks mitte alustada sellega just oma rahvuskaaslastest.

MART JAANSON, EELK Nõo koguduse õpetaja